

Briuselis, 2016 05 18
COM(2016) 335 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl 2016 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos
su Tarybos nuomone dėl 2016 m. Lietuvos stabilumo programos**

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2016 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos

su Tarybos nuomone dėl 2016 m. Lietuvos stabilumo programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją²,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas³,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2015 m. lapkričio 26 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą⁴, kuria pradedamas 2016 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2016 m. kovo 17–18 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2015 m. lapkričio 26 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė Įspėjimo mechanizmo ataskaitą⁵, kurioje Lietuva nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos⁶. Šią rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2016 m. vasario 18–19 d., o Taryba ją priėmė 2016 m. kovo 8 d. Kaip šalis, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių

---

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² COM(2016) 335 *final*.

³ P8_TA(2016)0058, P8_TA(2016)0059 ir P8_TA(2016)0060.

⁴ COM(2015) 690 *final*.

⁵ COM(2015) 691 *final*.

⁶ COM(2015) 692 *final*.

ekonomikos sąsajas, Lietuva turėtų užtikrinti, kad tos rekomendacijos būtų visiškai ir laiku įgyvendintos;

- (2) Lietuvos ataskaita⁷ paskelbta 2016 m. vasario 26 d. Ataskaitoje įvertinta Lietuvos pažanga, padaryta įgyvendinant 2015 m. liepos 14 d. priimtas šaliai skirtas rekomendacijas ir siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“;
- (3) 2016 m. balandžio 29 d. Lietuva pateikė 2016 m. nacionalinę reformų programą ir 2016 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (4) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų programas. Kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimui paremti, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė Priemonių, kuriomis Europos struktūrinių ir investicijų fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse⁸;
- (5) 2016 m. stabilumo programoje Lietuva paprašė 2017 m. laikinai 0,6 % BVP nukrypti nuo reikalaujamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio tikslo, kad būtų atsižvelgta į svarbias struktūrines reformas, turinčias teigiamą poveikį ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui. Tačiau, kol bus pasiektas galutinis susitarimas, tebėra neapibrėžtumo dėl reformų priemonių ir jų įgyvendinimo. Nors Lietuva turi pakankamai fiskalinių galimybių laikinai nukrypti nuo reikalaujamo koregavimo plano, neatrodo, kad Lietuva atitinka reformų įgyvendinimo reikalavimą, leidžiantį pasinaudoti struktūrinių reformų išlyga. Be to, šiuo metu neįmanoma įvertinti Vyriausybės apskaičiuoto reformos poveikio tikėtimumo. Todėl šių reformų poveikis dar nėra įtrauktas į reikalaujamą koregavimą 2017 m. siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo;
- (6) šiuo metu Lietuvai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis. 2016 m. stabilumo programoje Vyriausybė planuoja laipsnišką nominaliojo balanso pagerėjimą nuo 0,8 % BVP deficito 2016 m. iki 0,9 % BVP pertekliaus 2019 m. Numatoma, kad struktūrinis balansas 2016 m. laikinai pablogės, o 2017 m. bus pasiektas vidutinio laikotarpio biudžeto tikslas – 1 % BVP struktūrinis deficitas, ir šis tikslas vėliau bus viršijamas. Į koregavimo planą įtraukta 2016 m. sisteminė pensijų reforma, bet ne 2017 m. planuojama struktūrinė reforma. Stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP nuo 39,9 % BVP 2016 m. sumažės iki 35,7 % 2019 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos šios biudžeto projekcijos, yra tikėtinas. Priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficito tikslus 2018 m. ir vėliau, dar nepakankamai konkretizuotos. Pagal Komisijos 2016 m. pavasario prognozę numatoma, kad 2016 m. struktūrinis balansas bus –1,2 % BVP – šį dydį galima laikyti artimu vidutinio laikotarpio biudžeto tikslui, o 2017 m. jis bus –0,8 % BVP, t. y. vidutinio laikotarpio biudžeto tikslas viršijamas. Remiantis stabilumo programos vertinimu ir atsižvelgiant į Komisijos 2016 m. pavasario prognozę, Lietuva turėtų atitikti Stabilumo ir augimo pakto nuostatas;

---

⁷ SWD(2016) 83 *final*.

⁸ COM(2014) 494 *final*.

- (7) senėjimo, prastų sveikatos priežiūros rezultatų ir didelės grynosios emigracijos nulemtas darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas gali pakenkti Lietuvos augimo potencialui ir galiausiai jos konvergencijai ateityje, o tai kelia grėsmę pensijų ir ilgalaikės priežiūros sistemų tvarumui. Apskaičiuota, kad iki 2030 m. darbingo amžiaus gyventojų sumažės iš viso 35 %. Jeigu ta tendencija nepasikeis, pritrūks tinkamų darbo jėgos išteklių ir kils grėsmė ilgalaikio ekonomikos augimo bei socialinės apsaugos sistemų, ypač pensijų sistemos, tvarumui;
- (8) vyraujančios demografinės tendencijos pabrėžia poreikį Lietuvoje vykdyti visapusišką pensijų reformą, kad būtų pašalinta grėsmė dabartinės pensijų sistemos vidutinio laikotarpio tvarumui ir adekvatumui. Lietuvos vyresnio amžiaus žmonių skurdo lygis vienas didžiausių ES. Vis dėlto šiuo metu nėra valstybės mokamų pensijų indeksavimo mechanizmo, o išlaidos socialinio draudimo pensijoms yra palyginti mažos. Vyriausybė dar nepriėmė planų įvesti indeksavimo mechanizmą, po 2026 m. pensinį amžių susieti su vidutine tikėtina gyvenimo trukme ir pagerinti socialinio draudimo bazinės pensijos finansavimą;
- (9) Lietuvos sveikatos priežiūros rezultatai yra vieni prasčiausių Europos Sąjungoje. Visų pirma 20–64 m. gyventojų mirtingumas yra didžiausias ES ir tai turi didelę įtaką potencialiai darbo jėgos pasiūlai ir darbo našumui. Sveikatos priežiūros sistemos trūkumai, be kita ko, apima pernelyg didelį naudojamą stacionarinę priežiūrą ir mažas išlaidas prevencijai bei visuomenės sveikatai. Būtina skirti dėmesio neigiamai demografinėi tendencijai;
- (10) Lietuvai svarbu daugiau investuoti į žmogiškąjį kapitalą, kad sušvelnintų tam tikrus neigiamus darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimo padarinius ir paremtų šalies perėjimą prie didesnės pridėtinės vertės ekonomikos. Nors išsilavinimo lygis pakilo, didelė dalis moksleivių neturi pakankamų pagrindinių gebėjimų. Turėtų būti siekiama užtikrinti aukštą mokymo kokybę – tai itin svarbu sprendžiant prastų mokymosi rezultatų ir švietimo sistemos trūkumų problemą. Be to, esama dėstymo aukštojo mokslo įstaigose kokybės ir gebėjimo skatinti inovacijas trūkumų. Vis dar žemas suaugusiųjų mokymosi lygis kenkia pastangoms pagerinti žmogiškojo kapitalo kokybę ir padidinti našumą. Esama ženklų, kad tam tikruose ekonomikos sektoriuose pradeda trūkti kvalifikuotų darbuotojų. Manoma, kad ši kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problema ateityje vis aštrės. Dėl spartaus darbo užmokesčio augimo ir sulėtėjusio našumo augimo gali sumažėti sąnaudų konkurencingumas. Todėl svarbu didinti švietimo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, racionalizuoti švietimo sistemos struktūrą ir finansavimą, plėtoti mokymąsi visą gyvenimą ir gerinti aktyvios darbo rinkos politikos tikslingumą ir veiksmingumą. Lietuva ėmėsi žingsnių, kad pagerintų taikomas aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir kitas darbo ieškantiems asmenims teikiamas paslaugas, tačiau jas galima dar geriau pritaikyti konkrečioms tikslinėms grupėms, visų pirma labai ilgai nedirbantiems ir reikiamų gebėjimų neturintiems asmenims. Išlaidos veiksmingoms darbo rinkos priemonėms išlieka nedidelės, o Lietuvos minimalios socialinės apsaugos priemonės yra silpnos. Maždaug 27 % Lietuvos gyventojų gresia skurdas arba socialinė atskirtis, o pajamų nelygybė yra viena didžiausių ES. Lietuvos Vyriausybė numato didinti nedarbo ir šalpos išmokų aprėptį ir adekvatumą, tačiau dar reikia priimti atitinkamus teisės aktus;
- (11) Seime svarstoma nuodugni Darbo kodekso peržiūra ir socialinis modelis. Ketinama padidinti darbo rinkos santykių lankstumą ir saugumą, tačiau dar reikia priimti atitinkamus teisės aktus. Svarbu, kad įgyvendinant reformą dalyvautų socialiniai partneriai ir būtų palaikomas plataus masto socialinis dialogas;

- (12) nuo ekonomikos krizės pradžios investavimas pamažu atsigauja ir ateinančiais metais bus remiamas ES struktūrinių ir investicijų fondų lėšomis. Vis dėlto našumo augimą stabdo tai, kad naujos technologijos atskiruose ekonomikos sektoriuose diegiamos ir įsisavinamos netolygiai, o inovacijų lygis yra žemas. Privačios investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas taip pat nedidelės, galbūt dėl nepakankamų paskatų verslui vykdyti mokslinius tyrimus ir diegti inovacijas ir dėl nepakankamo viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo. Padidinus privačias investicijas galėtų sumažėti rizika, susijusi su Lietuvos viešųjų investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas priklausomumu nuo ES struktūrinių ir investicijų fondų. Aukštojo mokslo sistemos kokybė ir inovacijų rezultatai nėra labai geri, nedaug bendradarbiaujama su užsienio universitetais ir mokslinių tyrimų centrais. Mokslinių tyrimų ir inovacijų sistema yra suskaidyta, jai būdinga sutaptis ir dubliavimas. Tai trukdo Lietuvai pasiekti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros pajėgumų kritinę masę, kurios reikia, kad būtų daugiau novatoriškų žinių. Reikia labiau skatinti bendradarbiauti akademinę bendruomenę ir verslą, be kitų dalykų, ugdant žmogiškąjį kapitalą ir į jį investuojant, nes tai galėtų padidinti technologijų perdavimą realiajai ekonomikai. Padidinus ribotą Lietuvos įmonių gebėjimą įsisavinti išorės žinias ir jas taikyti komerciniais tikslais, pakiltų inovacijų lygis;
- (13) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Lietuvos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2016 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino stabilumo programą ir nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus, kurių Lietuva ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Lietuvos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą ES ekonomikos valdymą. Jos rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose;
- (14) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo stabilumo programą, o jos nuomonė⁹ visų pirma pateikta toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,

REKOMENDUOJA Lietuvai 2016–2017 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti, kad 2016 m. ir 2017 m. nuokrypis nuo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo neviršytų leidžiamos ribos, siejamos su sisteminė pensijų reforma. Sumažinti mokesčių našta mažas pajamas gaunantiems asmenims, mokesčių našta perkeliant kitiems šaltiniams, kurių apmokestinimas mažiau kenkia augimui, ir gerinti mokesčių prievolių vykdymą, visų pirma PVM srityje.
2. Daugiau investuoti į žmogiškąjį kapitalą ir spręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemas: didinti švietimo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, gerinti mokymo kokybę ir taikyti aktyvesnę darbo rinkos politiką bei skatinti suaugusiųjų mokymąsi. Didinti socialinio dialogo mechanizmų vaidmenį. Gerinti sveikatos priežiūros sistemos rezultatus: gerinti ambulatorinę priežiūrą, ligų prevenciją ir sveikatos ugdymą. Padidinti nedarbo ir šalpos išmokų aprėptį ir adekvatumą.
3. Imtis priemonių našumui padidinti ir gerinti naujų technologijų diegimą ir įsisavinimą visuose ekonomikos sektoriuose. Gerinti inovacijų politikos koordinavimą ir skatinti privačias investicijas, be kita ko, plėtojant alternatyvius finansavimo šaltinius.

⁹ Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*